

Biroul Asociații de Avocați "PRO DREPTATE"

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA
Intrare Nr. 218-132g
"28" "11" 2022

14:00

Doamnei Domnica Manole
Președinte al Curții Constituționale

MEMORIU

în cauza la originea căreia se află Sesizarea nr. 132g/2022 din 05.08.2022

1. Obiectul Sesizării nr. 132g/2022 din 05.08.2022, printre altele, vizează exercitarea controlului constituționalității art. 330² alin. (1) din Codul penal, inclusiv în baza unor critici de neconstituționalitate în privința cărora, până în prezent, Curtea Constituțională nu s-a pronunțat (*a se vedea inclusiv && 41-52 din Sesizare*).

2. Prin Decizia Curții Constituționale nr. 159 din 22.11.2022, au fost declarate ca fiind inadmisibile "sesizările privind excepția de neconstituționalitate a articolului 330² din Codul penal, ridicate de dna avocat Adriana Eșamu, în interesele dlui Anatolie Golea, ..., de dl avocat Vasile Nicoară, în interesele dlui Vasile Botnari, ..., de dl avocat Igor Hlopeșchi, în interesele dlui Ruslan Popov ...".

3. Motivându-și soluția (*a se vedea inclusiv && 48, 54, 61, 62 din DCC nr. 159 din 24.11.2022*), printre altele, Curtea Constituțională a reținut mai multe considerente din Opinia *amicus curiae* a Comisiei de la Veneția și a OSCE/ODIHR pentru Curtea Constituțională a Republicii Moldova privind infracțiunea de îmbogățire ilicită (CDL-AD(2022)029), din 24 octombrie 2022 (*în continuare Opinia amicus curiae*).

4. În același timp, Curtea Constituțională nu a examinat și nu s-a pronunțat în raport cu unele critici bazate pe considerentele menționate la & 39 din Opinia *amicus curiae*. Aceasta, deoarece autorii sesizărilor respinse prin DCC nr. 159 din 24.11.2022 nu au invocat critici de neconstituționalitate de acest gen.

5. Având în vedere acest aspect, scoatem în evidență, că în Opinia *amicus curiae*, printre altele, din oficiu au fost reținute următoarele considerente:

"39. O problemă care apare în acest context particular este posibila suprapunere între Legea Republicii Moldova cu privire la Autoritatea Națională de Integritate nr. 132 din 17 iunie 2016 și Codul Penal. Pentru a stabili dacă urmărirea penală a îmbogățirii ilicite urmărește un scop legitim și întrunește cerințele legalității, trebuie stabilită o distincție clară între procedura penală și cea non-penală în privința elementelor constitutive și aplicarea lor: cuantumul diferenței substanțiale dintre valoarea bunurilor/proprietății și veniturile legitime, caracteristicile persoanelor supuse procedurii etc. În caz contrar, dacă se stabilește că procedurile au același efect și același câmp de aplicare din punct de vedere material și personal, pot apărea probleme privind caracterul previzibil, în mod rezonabil, al ingerințelor în respectarea principiilor legalității și non bis in idem".

6. În raport cu considerentele menționate în Opinia *amicus curiae*, este relevant că, în Sesizarea nr. 132g/2022 din 05.08.2022 (*adică până la adoptarea Opiniei amicus curiae din 24.10.2022*) au fost invocate următoarele critici de neconstituționalitate:

"41. ... din perspectiva altor critici, în raport cu care Curtea Constituțională anterior nu a fost sesizată, scoatem în evidență, că dispoziția art. 330/2 din Codul penal se află la originea încăleării art. 16 coroborat art. 20, 22 din Constituție.

42. În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a statuat că *principiul egalității de tratament este încălcat atunci când situațiile comparabile sunt tratate în mod diferit sau când situațiile diferite sunt tratate în același mod (Hotărârea Curții Constituționale nr.20 din 04.07.2018).*

43. Potrivit cadrului legal național, urmărind scopul prevenirii îmbogățirii ilicite, legiuitorul a instituit procedura non-penală și procedura penală. În același timp, legiuitorul nu a stabilit criterii clare și previzibile ce ar permite să se înțeleagă cazul sau cazurile în care se pune în aplicare o anumită procedură, autoritățile statului având o putere discreționară nedeterminată, astfel încât în lipsa unor criterii obiective (și stabilite prin lege) în „situații comparabile” subiecții declarării „sunt tratați în mod diferit”, aceștia fiind plasați într-o situație de incertitudine profundă chiar și în privința condițiilor care ar angaja răspunderea penală, situație incompatibilă cu art. 22 din Constituție coroborat art. 7 CEDO.

44. Potrivit art. 1 lit. b), alin. (2) din Legea privind declararea averii și a intereselor personale, nr. 133 din 17.06.2016, acest act legislativ reglementează „mecanismul de control al averii dobândite de subiectul declarării”, are drept scop „înstituirea măsurilor de prevenire și de combatere a îmbogățirii nejustificate”.

45. Potrivit art. 1 alin. (1) lit. b) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, nr. 132 din 17.06.2016, acest act legislativ stabilește „procedura de control al averilor”, inspectorii de integritate fiind investiți cu atribuții privind „efectuarea controlului averilor” și „constatarea diferențelor substanțiale, ținând cont de modificările intervenite în averea subiectului declarării în timpul exercitării mandatelor, a funcțiilor publice sau de demnitate publică, precum și în veniturile dobândite și cheltuielile realitate de acesta”, activitate care le permite să emită „procese verbale și acte de constatare în condițiile legii” (art. 19 lit. b), d), g) din lege).

46. Potrivit art. 20 alin. (2) lit. a/1) din Lege ... inspectorii de integritate sunt obligați „să respecte metodologia de efectuare a verificării și a controlului averii și al intereselor personale ..., să nu emită, fără motive convingătoare, acte care se abat de la practica generalizată de verificare și control a inspectorilor de integritate”.

47. Legea nr. 132 din 17.06.2016 oferă suficiente garanții contra abuzurilor, reglementând suficiente de clar procedura controlului averii și al intereselor personale; etapele controlului averii (art. 26); procedura bazată pe principiul aleatoriu de repartizare a dosarelor (art. 27); procedura de inițiere a controlului și de efectuare a acestuia în condiții clar stabilite prin „metodologia de efectuare a verificării și a controlului averii și al intereselor personale”(art. 28, 33); procedura de contestare în instanța de judecată a actelor de constatare (art. 36).

48. Beneficiind de garanțiile indicate supra, la nivel național, majoritatea subiecților declarării au fost supuși controlului conform procedurii non-penale, reglementată prin Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate. În unele cazuri, au fost emise acte de constatare în sensul art. 34 alin. (1) din lege, inclusiv cele pe care le scoatem în evidență:

- Prin Actul de constatare nr. 82/04 din 01.03.2022, autoritatea competentă a constatat o diferență vădită între veniturile obținute și cheltuielile realizate, în mărime de 792 609 lei, generată pentru perioada 01.01.2015-31.07.2016; în același sens, s-a constatat o diferență substanțială în mărime de 4 355 764 lei, generată în perioada 01.08.2016-23.03.2020. Dosarul a fost transmis în instanța de judecată pentru a fi pusă în aplicare procedura non-penală de confiscare a averii catalogate ca fiind nejustificată, în valoare de 4 355 764 lei. În această speță nu au fost întreprinse careva acțiuni de ordin penal;

- Prin Actul de constatare nr. 216/09 din 29.04.2022, autoritatea competentă a constatat o diferență substanțială între veniturile obținute și cheltuielile realizate, în mărime de 412 749 lei, generată în perioada anilor 2017-2018. Dosarul a fost transmis în instanța de judecată pentru a fi pusă în aplicare procedura non-penală de confiscare a averii catalogate ca fiind nejustificată. În această speță nu au fost întreprinse careva acțiuni de ordin penal.

49. În condiții similare (chiar dacă inculpatul are capacitatea să dovedească lipsa diferenței între veniturile obținute licit și cheltuielile realizate), din cauza viciilor de calitate a normei penale criticate, Melniciuc Oleg a fost tratat diferit comparativ cu subiecții, care au beneficiat de garanțiile instituite prin Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

50. La caz, deși se afla în situații comparabile cu alți subiecți, faptele care i se reproșează lui Melniciuc Oleg nu au fost supuse verificării din partea unei instanțe instituite prin lege - Autoritatea Națională de Integritate, în cadrul unei proceduri clare și previzibile (având în vedere

și metodologia de efectuare a verificării și a controlului averii și al intereselor personale), cu respectarea principiului securității juridice (pct. 49 supra); subiectului respectiv i-a fost îngrădit, în lipsa unor prevederi legale relevante, dreptul garantat prin articolul 20 din Constituție - dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele legitime ale persoanei, în contextul art. 36 alin. (1) din Legea nr. 132 din 17.06.2016 drept de care beneficiază alți subiecți în condiții similare.

51. Pentru a se înțelege impactul viciilor de calitate invocate aducem un exemplu concret. Acuzațiile penale din rechizitoriu și faptele reținute în sentința de condamnare se bazează în măsură determinantă pe informațiile ce se conțin într-un Raport de analiză operațională, întocmit (contrar principiului egalității armelor) de șeful Secției Analiză Operațională din cadrul CNA. Fiind audiat în ședința de judecată, autorul „raportului” a declarat: „Metodologia prevăzută în ... Legea nr. 132 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate nu a fost folosită pe cauza respectivă dat fiindcă metodologia dată nu se referă la activitatea CNA”.

52. În concluzie scoatem în evidență, că norma penală criticată este neclară, imprevizibilă, incoerentă și lipsită de previzibilitate, de natură a crea persoanei care are calitatea de acuzat o situație juridică incertă referitoare la condițiile tragerii sale la răspundere penală pentru faptele săvârșite, îngrădind dreptul de acces liber la justiție. Așadar, norma criticată contravine articolului 20 din Constituție, separat și combinat cu articolul 1 alin. (3), articolul 16, articolul 23 alin. (2) din Constituție; articolului 22 din Constituție, separat și combinat cu articolul 1 alin. (3), articolul 16, articolul 23 alin. (2) din Constituție”.

7. Așadar, criticile de neconstituționalitate indicate la pct. 6 supra sunt și mai actuale, chiar mai pronunțate odată ce în Opinia *amicus curiae* a fost reținută, din oficiu, existența problemei reieșind din considerentele indicate la & 39 din această Opinie.

8. Având în vedere cele concretizate supra, ținând cont de considerentele puse la baza Opiniei *amicus curiae* a Comisiei de la Veneția și a OSCE/ODIHR pentru Curtea Constituțională a Republicii Moldova privind infracțiunea de îmbogățire ilicită (CDL-AD(2022)029), din 24 octombrie 2022, fără a renunța la cerințele indicate în Sesizarea nr. 132g/2022 din 05.08.2022, în partea ce ține de controlul constituționalității art. 330² alin. (1) din Codul penal,

în subsidiar solicităm:

- 1) Admiterea parțială a sesizării privind excepția de neconstituționalitate a art. 330² alin. (1) din Codul penal;
- 2) A recunoaște constituțional art. 330² alin. (1) din Codul penal în măsura în care sunt create condiții (în sensul & 39 din Opinia *amicus curiae*) pentru ca urmărirea penală a îmbogățirii ilicite să urmărească un scop legitim și să întrunească cerințele legalității, prin stabilirea distincției clare între procedura penală și cea non-penală, având în vedere suprapunerea reglementărilor din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate nr. 132 din 17.06.2016 și cele din Codul penal;

Notă: Solicitățile indicate supra vin în contextul soluției din HCC nr. 19 din 03.11.2022.

- 3) A trimite în Parlament o Adresă, având în vedere raționamentele expuse la & 39 din Opinia *amicus curiae* a Comisiei de la Veneția și a OSCE/ODIHR pentru Curtea Constituțională a Republicii Moldova privind infracțiunea de îmbogățire ilicită (CDL-AD(2022)029), din 24 octombrie 2022.

Notă: Solicitarea vine în contextul soluției din DCC nr. 2 din 18.01.2022.

Cu respect,
Avocat Vasile Nicoară